

DE ZAAK TOM

Frank Heinen

DE ZAAK TOM

2019

DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt
door Van Grunsven Creative Management,
zie ook: www.vangrunsvencm.com

Copyright © 2019 Frank Heinen
Omslagontwerp Robert Jan van Noort, Pankra
Foto auteur Tessa Posthuma de Boer
Vormgeving binnenwerk Aard Bakker, Amsterdam
Druk Bariet ten Brink, Meppel

ISBN 978 94 031 0460 7

NUR 301

debezigebij.nl

‘Zo had ik me van allerlei dingen bevrijd, van zo veel en zo grondig dat ik me op dat moment ver van de waarheid, van het leven bevrijd voelde.’

Leonardo Sciascia – *Todo Modo*

‘This is not the end, no, this is fine.’

The Tallest Man On Earth – ‘Dark Bird is Home’

I

Het volgende moment zijn ze op weg.

Hij zet de stoel aan de rand van het pad, duwt de rem naar beneden en loopt terug. Alles gaat exact als alle voorgaande keren. Het hoge hek. IJzeren spijlen, scherpe punten. Het controleren of het werkelijk op slot is. En nog eens.

Teruglopen. Rem eraf. En dan door, zonder omkijken.

Al die handelingen voltrekken zich in een diepe concentratie – of juist in het tegenovergestelde ervan. Een volmaakte geestelijke ontspanning, een droom.

Over de tweebaansweg die dwars door het bos met het fietspad mee oploopt, scheurt een donkerblauwe Audi voorbij.

Ze lopen aan de linkerzijde van het pad.

Bob achter de stoel, Tom erin. Af en toe buigt hij zich voorover om te controleren of Tom het nog wel leuk vindt, dit allemaal.

Het waait. Toms ogen beginnen te tranen. Bob veegt de nattigheid weg met zijn mouw. Verspreid langs het pad staan enkele huizen. Een boerderij, een aannemersbedrijf, een paardenfokker, een meesterhovenier. Grote, betegelde erven. Strenge, vierkante gazons. Grind. Op ieder hek een bordje. *Hier waak ik.*

Bob wijst. ‘Kijk,’ wil hij zeggen, ‘hondje.’ Hij opent zijn mond, maar er komt niks. Geen geluid.

Bij de paardenfokker staat een vrouw voor het raam. Ze hijst haar broek op. Bob zwaait. In het strak gemaaide gras dat zich voor het raam uitstrekt, hippen twee kraaien. Bakbeesten. Kwaai blikken, driftige sprongen.

Als hij even heeft geduwd, houdt Bob halt. De handvatten staan op verschillende hoogtes. Hij bukt zich, morrelt aan het mechanisme van de stangen en draait de boel weer vast.

Het is vrijdag.

Toms achterhoofd lijkt kaler dan de vorige keer dat hij ernaar keek. Bob buigt zich nog eens voorover, gaat met zijn rechterhand hardhandig door het dunne haar en drukt zijn lippen op de linkerwang, die koud is, maar ook gladgeschoren. De geur van aftershave.

Bob knielt naast de stoel, houdt zich met zijn linkerhand op de armleuning in evenwicht. Hij kijkt naar Tom, die langs hem heen kijkt. Verderop wordt een blaadje van het pad de berm in geblazen.

En verder. Onder de rugzak en de jas en de trui en het t-shirt wordt zijn rug nat, tussen zijn schouderbladen. Op de plek waar een paar maanden geleden opeens een bultje zat. Hij voelde het op een zaterdag en had onmiddellijk de

huisartsenpost gebeld. Hij mocht meteen langskomen.

‘Zo’n ding verwijderen we altijd meteen,’ had een meisje van nauwelijks twintig gezegd. ‘We branden het weg. Met omgeving en al.’

‘Ik wil graag de huisarts spreken,’ had Bob gezegd.

‘Ik b n de huisarts,’ had het meisje geantwoord.

Bob doet zijn jas open, de wind komt eronder, de jas wordt een cape. Hij krijgt het meteen koud en ritst de jas weer dicht, tot halverwege dit keer.

Uit een stapel voorbijglijdende wolken vallen wat verdwaalde vlokjes natte sneeuw. De wind blaast ze hun als stukjes schroot in het gezicht.

Toms hoofd leunt tegen de hoofdsteen, zijn blik op de lucht gericht.

‘Zo meteen komt de tuin met de geiten,’ zegt Bob.

‘Lukt het?’

De chauffeur kijkt in zijn achteruitkijkspiegel terwijl de bus langzaam optrekt. Bob knikt hem toe. Hij drukt de remmen van de stoel naar beneden. De wielen blokkeren. Hij legt zijn chipkaart op de lezer en loopt dan naar voren, om Toms deel te betalen.

‘Laat maar zitten,’ zegt de chauffeur. ‘Meer kan ik niet voor u doen.’

Exact die woorden had Verswinden gebruikt toen ze na de laatste sessie afscheid van elkaar namen, bij de deur van de spreekkamer, onder het vuilige mengsel van kunst- en daglicht. Ze keken elkaar aan en zwegen, de dokter en hij. De dokter was het soort man dat nergens van opkeek, iemand voor wie sociaal ongemak iets van anderen was.

Het zwijgen hield vijf seconden aan.

‘Blijf proberen, blijf je best doen. Als er eerder ergens plek is, laat ik het je weten. Maar probeer in de tussentijd te doen waar we het over hebben gehad, doe een poging het gat in jezelf te dichten. Dan zien we elkaar hoe dan ook in het nieuwe jaar weer,’ zei hij. Hij legde zijn hand op Bobs schouder en kneedde. ‘Hou je haaks.’

Achttien sessies hadden ze op dat moment achter de rug. Achttien, in ruim een halfjaar. Veertig minuten, eens per week, met onderbrekingen door griep (Bob), de geboorte van een tweeling, wintersport, een mountainbikeweekend, een overleden schoonzus en een congres in Sint-Petersburg (de dokter).

Achttien, tussen januari en augustus. Meer werd niet vergoed.

De eerste keer had de dokter zijn naam twee keer moeten herhalen alvorens Bob hem verstond. Belgische vader, had de dokter er later wat verontschuldigend aan toegevoegd.

De bus maakt een flauwe bocht, Bob grijpt zich vast aan een hoofdsteun. Buiten maakt het bos plaats voor weilanden. Schuchtere pelotons schapen, paarden met gewateteerde jassen aan, een pony met een doorgezakte rug, zijn modderige buik in het natte gras.

‘Daar,’ zegt Bob en hij dwingt Toms gezicht in de juiste richting, ‘daar! De tuin met de geiten.’

Er zijn al een tijdje geen geiten meer in de tuin met de geiten. De boerderij is een boerderette nu. Er woont een jong stel, er zitten kale plekken in het gazon en het blad van de hortensia's is bruin uitgeslagen.

Tot een paar maanden geleden woonde er een oudere boer, zo een uit een prentenboek, met een blauwe overall en een gezicht dat zo lang aan de wind is blootgesteld dat het een loef- en een lijzijde heeft gekregen. Afgelopen zomer drukte hij een geitje in Toms armen. Het beest blaatte paniekerig, maar het probeerde niet los te komen.

‘Twee maandjes oud,’ zei de boer.

‘Hoe heet-ie?’ vroeg Bob.

De boer keek hem aan. ‘Geiten,’ zei hij, ‘heten niet.’

Het geblaat van het geitje werd minder, de flank van het beest hervond zijn ritme tegen Toms borst.

Een paar weken later, op een drukkende middag, waren de geiten verdwenen.

Verkocht, vertelde de boer.

Geslacht, verpatst en intussen misschien al op, dacht Bob.

Het kleintje ook?

Het kleintje ook.

Weer een paar weken later was de boer zelf dood. Bij het snoeien uit de appelboom gevallen.

Als ze de tuin voorbij zijn, steekt Tom zijn hand uit, zijn wijsvinger maakt zich los uit zijn vuist en wijst. Dan lacht hij. Een oprisping. Het is niet mogelijk na te gaan waar hij om lacht; zijn zintuigen lijken naar binnen gericht. Meteen daarna wordt hij weer in beslag genomen door iets anders, iets wat niemand ziet.

De bus manoeuvreert door een woonwijk. Het geluid van het accordeongedeelte in het midden dat zich door de bocht wringt, werkt op Bobs zenuwen.

Hij kijkt naar Tom, naar hoe die de dingen in zich opneemt.

Hij probeerde iemand eens uit te leggen wat Tom scheelt. ‘Misschien een gekke vraag, hoor,’ zei ze – het was een vrouw, Bob kan haar stem nog zo oproepen, haar gezicht is een vage vlek geworden – ‘maar kan hij dan wel denken?’

Die laatste sessie hadden ze vooruitgeblijkt, Verswinden en hij. De dokter had hem uitgelegd wat hij vooral moest blijven doen, welke stappen er nog te zetten waren, welke op het eerste gezicht zinloze dingen hij moest ondernemen om zich te blijven verbeteren.

‘Zal ik het voor u opschrijven?’ had de dokter gevraagd.
‘Ik onthoud het wel.’

Dat betekende meteen het einde van de sessie.

‘Denkt u dat het me gaat lukken?’ vroeg Bob.

‘U moet niet vergeten de dingen te blijven doen waar u zich prettig bij voelt. Blijf naar de bieb gaan, blijf Tom bezoeken. Iets doen voor een ander is een uitstekend medicijn. In combinatie met reguliere medicatie, uiteraard.’

‘Denkt u dat het gaat lukken?’

En de jonge dokter, met zijn tweeling (twee meisjes) en zijn witte tanden en zijn snowboardhoofd en zijn mountainbikeweekends en die vanzelfsprekende, haast provocerende kalmte, zei dat hij geen arts was geworden om aan voorspellingen te doen.

‘Ik ook niet,’ zei Bob, en daarna was dat vreemde afscheid gevolgd. Dat is nu bijna drie maanden geleden.

Het is warm in de bus, een blikken vrouwenstem roept de haltes af. Haltes waar niemand uit wil en waar niemand staat te wachten. Eén keer moeten ze vol in de remmen.

‘Excuses dames en heren,’ roept de chauffeur om, ‘dat

was een overstekende hond. Hij is veilig aan de overkant.'

Hond. Bob kijkt nerveus om zich heen. Waar is Hond? Hij begint in de rugzak te graven. Kleren, papieren, tube huidcrème, regenjas.

Godsamme. Hond.

Hij vindt het beest uiteindelijk in het voorvak, tussen een paar pennen en een oude energiereep. De stof is ruw, afgesleten, je kunt de structuur voelen van materiaal dat jaren onder een dikke kunststofvacht verscholen heeft gezeten. Hond. Je moet het weten om het te kunnen zien. De kraal die het snuitje voor moet stellen, kun je ongestoord over het gezicht bewegen, de kraalogen zijn bekrast door eindeloos langs muren schuren en op stenen kletteren en van de staart is niet meer over dan een rafelig, bijna doorschijnend touwtje. Het beest heeft geen bek meer, de onderste helft van het kopje bestaat slechts uit wat grijzige slijtplekken die ieder moment kunnen scheuren en waaruit elk ogenblik vulsel naar buiten kan stromen.

'Niks aan de hand jongen,' zegt hij zacht en hij legt zijn hand op het been van zijn broer.

Vroeger, als kind, had hij een droom die telkens terugkeerde. In die droom lag hij in een bed en werd hij omringd door een trosje mannen en vrouwen in witte jassen. Er waren artsen bij en verplegers en personeel zonder duidelijke functie, soms waren er zes, soms acht, soms meer, en allemaal droegen ze zo'n hygiënisch haarnetje en een mondkapje en allemaal hadden ze dezelfde kleur ogen, blauwig, met allemaal dezelfde koele blik en ze bogen zich voorover, die artsen en verplegers, ze bogen zich voorover en keken naar een deel van hem dat hij zelf niet kon zien, omdat hij

niet rechttop durfde te gaan zitten, of misschien kon hij dat niet, misschien lag hij wel vastgesnoerd of was hij volledig verlamd, van schrik of anderszins. En die artsen maar kijken en soms stootte er een de anderen aan en wees ze zwijgend ergens op en dan zag de rest het ook en dan bogen ze zich nog verder voorover en een enkeling hing soms bijna met zijn neus in het bed, zo dichtbij dat Bob de warme tocht van de adem op zijn huid had moeten voelen, als het tenminste geen droom was geweest.

De bus nadert het station. Weinig weekenddrukte. Het is vrijdag. Vrijdagen zijn niet bedoeld voor bezoek. Dat zei het meisje aan de telefoon vanmorgen ook. Dat het vrijdag was. Dat ze het hem al vaker had gezegd en dat ze het eerst zou moeten overleggen en...

‘We zijn er bijna,’ fluistert hij. ‘Gezellig, hè.’

II

Hun eerste ochtend als huisgenoten brengen ze buiten de deur door. In de bibliotheek, op de tweede verdieping, waar de koffi corner is. Normaal neemt Bob altijd zijn eigen koffie mee, in een thermoskan, maar vandaag is alles anders. Vandaag is anders, morgen zal het anders zijn, en aan overmorgen denkt hij nog maar even niet.

‘Hallo, zeg. Ga je echt wat bestellen? Is het feest?’ Het meisje van de koffi corner. Hoe heet ze ook alweer?

‘Hoi.’ Hij bestelt een cappuccino en een warme chocolademelk.

‘Met slagroom?’

Hij aarzelt, kiest dan voor met.

‘Heb je bezoek?’

‘Mijn broer.’ Nina. Ze heet Nina.

‘Echt?’

Hij knikt.

‘Ik kom het wel brengen,’ zegt Nina. ‘Ik ben heel benieuwd.’

Als er weinig klanten zijn, schuift Nina soms aan. Dan praten ze even. Ze heeft een speciaal bordje voor die momenten. *Even roken zo terug*. Nina rookt niet. Volgens haar hoeft je niet te roken om rookpauzes te verdienen. Het opvallendst aan Nina is haar kleur. Die is er niet. Ze is bleek, doorschijnend. De enige kleur die haar vel kan aannemen, is een onnatuurlijk dieprood, bij hitte, inspanning of een combinatie van die twee. Verder is Nina blond (maar niet echt) en ietsje aan de zware kant. Ze draagt een zilveren ringetje in haar neus en wanneer ze lang aan het woord is, trekt ze aan de velletjes van haar vingers.

Ze studeert filosofie, maar niet vaak. Hij ziet haar tenminste iedere dag.

Over het algemeen stelt Bob weinig prijs op ongevraagd contact, maar bij Nina ligt dat anders. Het contact met haar is overzichtelijk, een verbintenis op afstand. Soms vertelt hij haar over zijn broer. Waar hij woont, hoe hij eruitziet, wat ze doen als hij op bezoek komt. De mensen in Boomstaete, en in alle andere Boomstaetes op de wereld, zijn onzichtbaar. Alleen voor hun naaste familie niet, en voor hun verzorgers – jonge vrouwen, meisjes eigenlijk – en voor de mensen die ze bezoekouders noemen. Vreemden die zich bij de instelling melden en aan een bewoner worden toegewezen voor een kopje koffie, een praatje, een wandeling. Ze zijn bijna allemaal ouder dan hij, en stuk voor stuk blij iets voor een ander te kunnen betekenen.

Engelen noemt hij die mensen.

Af en toe vertelt hij Nina over vroeger. Over het gezin, over zijn ouders, zijn moeder die ziek werd, doodging. Over de vakanties. Oostenrijk, altijd Oostenrijk. Hoe fijn Tom het daar vond.

Ondertussen houdt Nina dan vanuit haar ooghoeken de toonbank in de gaten. Zelf vertelt ze weinig. Het wil niet vlotten met de studie. Liever zou ze op reis gaan, daar spaart ze voor. Ze woont bij haar moeder. Soms klaagt ze over haar werk, gewoon hardop. Over de vaste gasten met hun vaste onhebbelijkheden. Het liefst zou ze naar Namibië gaan, of anders Guatemala, om in een weeshuis te werken of zo. Mensen helpen. Als ze maar weg is. Maar ze heeft het geld nog lang niet bij elkaar. Bovendien vindt haar moeder het niet goed.

Over dat weeshuis heeft ze het vaker. En iedere keer dat ze erover begint, denkt Bob even aan Sanne. Sanne wilde naar Peru. Weg, zei ze altijd. Ik wil weg. Eerst kinderen helpen en dan model worden in Milaan. Zodra ze haar diploma had, zou ze vertrekken. Daarom kwam ze in het restaurant, ze zocht een baantje. Ze was geen goede serveerster, maar Bob mocht haar.

Na een late vrijdagdienst was ze niet thuisgekomen.

Eerst vonden ze haar fiets, weken later en kilometers verderop haar lichaam.

Twee rechercheurs hadden hem, haar baas, onderzocht. Routinewerk. Bob had verteld over Sannes modelendroom, over de lift die hij haar eens had gegeven toen het had gesneeuwd, dat ze vertelde over Peru en Milaan...

De rechercheurs knikten beleefd, dit wisten ze allemaal wel zo'n beetje. Maar toch bedankt.

Bob rijdt Tom naar een tafeltje aan het raam. Het is druk in de bieb. Beneden hen komt de dag op gang: enquêteurs schuimen de straten af. Op de trappen van het oude stadhuis brengt iemand een halfliterblik pils naar zijn mond.

Nina zet de bestelling voor hen neer. 'Alsjeblieft,' zegt ze tegen Tom.

Op de chocomel drijft een enorme klodder slagroom. Tom kijkt eerst naar het meisje, dan naar de mok voor hem en dan nog eens naar het meisje.

En dan, voor het eerst die dag, lacht hij. Hard en ongecontroleerd.

Nina schrikt, maar ze herstelt zich snel.

'De meeste mensen zijn niet zo opgewekt,' zegt ze.

Bob weet niet of ze het tegen hem heeft of tegen Tom. Ze kijkt naar Tom, het valt Bob op hoe ze Tom aankijkt en tegen hem spreekt: als tegen iedere andere klant.

Die piercing ziet hij al bijna niet meer.

'Hij is doof,' zegt hij.

'Dat heb je al eens gezegd. Ik ben het niet.'

'Maar hij vindt het fijn als je tegen hem praat.'

'Alle mensen vinden het fijn als er tegen ze gepraat wordt.'

'Dat zal wel, ja.'

Hij schuift de chocolademelk buiten Toms bereik.

'Heet!' zegt hij.

'Hij is doof,' zegt Nina.

Als ze terugkeert naar haar plek, strijkt ze kort met haar hand over Toms arm.

Bob schuift de chocomelmok nog wat dichterbij naar zich toe en zoekt in de plastic tas die hij aan zijn stoel heeft gehangen.

Tom wendt zijn blik geen moment van de tafel af.

‘Even een beker pakken, vriend,’ zegt hij. ‘Anders wordt het zo’n troep.’

Zorgvuldig schenkt hij de chocomel over in de plastic beker. Toch klotst er een klein beetje over de rand, op tafel. Tom kijkt naar de slagroom, die door het overschenken smelt en oplost in de melk. Weer strekt hij zijn arm en opent zijn vingers, om de beker te grijpen voor het wit voorgoed door het bruin is verzwolgen.

‘Even wachten nog,’ zegt Bob en hij zet de beker in de vensterbank. ‘Warm!’ Hij schudt zijn rechterhand een paar keer heen en weer.

Tom trekt wat met zijn neus en opent zijn mond. Onmiddellijk grabbelt Bob naar een zakdoekje, maar vindt het niet bijtijds. Dan laat Tom een gaap ontsnappen en knijpt met zijn ogen tegen de zon.

‘Gezellig,’ zegt Bob.

Hij kijkt om zich heen, naar de mensen die hij nooit spreekt, maar met wie hij dagelijks meerdere uren in dezelfde ruimte doorbrengt. Stamgasten, mensen die het maximale halen uit de pc’s met gratis internet. Mensen die allang geen schakel meer zijn, in geen enkel proces. Levens traag maar onstuitbaar op weg van nergens naar niets. Iedereen beweegt zich door zijn eigen universum, in een van particuliere gedachten doortrokken eenzaamheid.

Bob komt hier om naar buiten te kijken. Bijna twee jaar nu. Elke ochtend. Het was hem om het ritme te doen. Gewoon, elke dag ergens heen gaan, daar een tijdje blijven en dan weer naar huis. Op zijn gemak, hij vermoedt dat hij oogt als iemand die de tijd heeft om de tijd te nemen voor dingen.

Hij heeft lang gewerkt, lang en hard, zo lang en zo hard dat hij zich nauwelijks meer herinnerde hoe het was om niet te werken. Wat je dan deed en wie je dan was. Dat hij op een dag de enige eigenaar werd van een bescheiden horeca-imperium in het zuiden van het land was geen onverdeeld genoegen geweest. Eten interesseerde hem nauwelijks. Hij was nog jong toen, een meerderjarig kind. Veel is er niet veranderd. De meeste mensen krijgen minder energie naarmate ze ouder worden, maar echt energiek was hij toch al nooit.

Het bedrijf werd hem in de schoot geworpen na de dood van een oom. Diens woekerende geldzucht had van verschillende restaurants en cafés in de buurt een succes gemaakt, zoals een andere oom een fortuin vergaarde met koelkastmagneetjes van Nederlandse bezienswaardigheden. De horecaoom was kinder- en testamentloos gestorven en zo was hij, Bob Persoon, kort voor de definitieve schipbreuk van zijn rechtenstudie, plotseling eigenaar geworden van een restaurant, een snackbar en een café-biljart, allemaal in hetzelfde dorp. Soms doet hij een poging dat moment terug te roepen, zoals je denkt aan de eerste zomerdag terwijl het buiten vriest.

‘Niet doen, joh. Je bent toch een nette vent,’ fluistert Bob. ‘Je bent toch mijn nette vriend? Als je je de hele avond kunt gedragen in een duur restaurant, dan moet de koffiecorner in de bieb toch geen probleem zijn, zeg.’

Iemand roept: ‘Ssstttt!’

Dat etentje... Hoelang is dat intussen geleden? Het restaurant was van het schemerige soort, binnen hing de ingehouden sfeer van mensen voor wie veel geld uitgeven

aan eten geen enkele opwinding met zich meebrengt en het voornaamste geluid bestond uit het muzikale tikken van het zilveren bestek op de borden.

Een ober ging hun voor naar een tafeltje in een hoek van de ruimte. Hij moest twee keer halt houden.

Bob vroeg: 'Zou u, als het eten er is, misschien een foto van ons samen willen maken?' Bij het hoofdgerecht sneed hij de biefstuk in kleine, hapklare brokjes en prikte die vervolgens een voor een op zijn vork. De vriendelijke knikjes die de andere gasten naar hun tafeltje zonden, verleidden Bob tot het soort gulle fooi dat hij vroeger, toen hij nog aan de ontvangende kant stond, beledigend zou hebben gevonden.

Bob zet de mok voor Tom neer en vouwt diens vingers eromheen.

'Drink maar,' zegt hij. 'Voorzichtig.'

Tom drinkt gulzig, de chocomel verdwijnt klokkend in zijn keel. Een druppel trekt een lichtbruin spoor over zijn kin.

'Lekker?' Vanuit de verte zie hij een oudere dame naderen. Ook een vaste gast. Ze komt hier bijna dagelijks en doet onderzoek naar een onbelangrijk detail uit de lokale geschiedenis. Een tijdje geleden was er eens iets met haar neef, een neef die hij moest helpen, maar voor zover hij zich kan herinneren, is dat niet gebeurd.

De mevrouw blijft voor het tafeltje staan, kijkt eerst naar Tom en dan naar hem.

'U heeft versterking meegenomen.' Geen vraag.

Hij knikt en houdt ondertussen Tom in de gaten.

'Nou, het is allemaal gelukt hoor. Met mijn neef. Dat

wilde ik alleen maar even zeggen.’

Hij knikt weer. Hij wil wel iets zeggen, maar wat? ‘Fijn?’
Is dat toepasselijk?

Dan laat Tom een boer die voor niemand te missen is.
‘Zo jongen,’ zegt Bob zacht. ‘Zat die je dwars?’

Thuis leidt hij Tom direct naar de wc. Het toilet is nieuw, een pronkstuk. De loodgieter die de zaak aansloot, stelde vast dat dit de Porsche onder de invaliden-wc’s was.

Als Tom plaatsneemt, kreunt hij kort. Ergens in zijn lijf kraakt een gewricht.

Alles kraakt, ook bij Bob. Dat doet het al een tijdje. Sinds kort is de pijn erbij gekomen. In zijn buik, in zijn nek, steken achter zijn ogen. Krampen, die ontluiken in zijn binnenste en razendsnel openklappen, als bloemen in een biologie-instructievideo.

Het kost even tijd, dat weet hij. Toms gedachten dwa-
len soms af, dan vergeet hij dat hij op de wc zit. Dat geeft
niet. Bob heeft tijd. Niet veel, maar toch.

Als het achter de rug is, brengt hij Tom naar de stoel.
‘Zie je de tuin? Zie je de plantjes? Kijk maar lekker.’

Het toilet, het bad, de traplift: allemaal uit de glanzende folders die ene meneer Bakker zonder enig commentaar op de keukentafel was begonnen uit te spreiden. Ja, hij luste koffie – ‘Zwart, met suiker en melk’ – en somde onder-
tussen de opties op. Die liepen uiteen van prijzig tot ont-
stellend duur.

‘U kunt een deel van uw verzekeraar terugkrijgen,’
stelde Bakker hem gerust.

‘Nee,’ zei Bob, ‘maar dat geeft niet.’

Bakker hield zijn hoofd een beetje scheef. ‘Als ik u een impertinente vraag mag stellen: vanwaar al die aanpassingen?’

‘Ik wil het verval voor zijn,’ antwoordde Bob.

Meneer Bakker knikte, dat hoorde hij vast vaker. Hij inspecteerde de keuken, de badkamer en de trap en zei: ‘Geen beren op de weg.’ Later zou hij Bob telefonisch een scootmobiel adviseren, en een rolstoelvriendelijke keuken, inclusief handgrepen van 100% biologisch rubber en een verlaagd aanrecht. Bob had vriendelijk bedankt. Alleen een toilet, een badkuip en een traplift, graag.

In een hoek van de kamer knippert het lampje van het antwoordapparaat.

U heeft drie nieuwe berichten. Bericht, ingesproken op Zeventien. November. Om. Tien. Uur. Zeven. En. Dertig.

Klik.

Bericht, ingesproken op Zeventien. November. Om. Tien. Uur. Vijftig.

‘Meneer Persoon, met Gravenstijn van Gravenstijn Comfort. Het gaat over uw bestelling, de, even kijken, Easy-sit Relax D105. De leunstoel. Ik wilde alleen even melden dat hij bij ons binnen is. Goedemorgen.’

Bericht, ingesproken op Zeventien. November. Om Elf. Uur. Zeven. En. Twintig.

‘Bob, Bart. Alles afgefikt. Godskolere. Je moet komen. Of nee, eerst bellen. Bel me. Zodra je kan alsjeblijft. Jezus...’

Bob speelt met een oud herhaalrecept dat naast de telefoon ligt. De jonge dokter had het iedere sessie opnieuw benadrukt. ‘De remedie is tweeledig.’ *Praten en pillen. Baat het niet dan... – ja, dat zeggen ze dan. Leer Bob verkopen.*

Vijf soorten pillen met niet te onthouden namen. Hij slikte ze met de precisie van een boekhouder. 's Ochtends een, 's avonds een. Van de eerste kreeg hij een diarree die hem zo uitwong dat hij drie dagen aan een infuus moest, de tweede, derde en vierde hadden als voornaamste effect dat hij begon te zweten in sociaal onwenselijke hoeveelheden en toen Verswinden het vijfde middel ter sprake bracht en toegaf dat hij hoopte dat dit zou 'aanslaan' omdat hij het anders ook niet meer wist, besloot Bob dat het ook wel eens van zijn kant kon komen. Je kon, als je echt wilde, een bijwerking als lusteloosheid ook als werking ('rust') interpreteren.

Later zei de arts dat hij al wel had gedacht dat dit middel zou aanslaan. Het ging de goede kant op, constateerde hij. Langzaam, maar onmiskenbaar. Eindelijk. Pillen en praten.

Dat was sessie zestien.

Bob laat wat badschuim uit een plastic fles in de kuip lopen, draait aan de knoppen tot de watertemperatuur precies goed is en helpt zijn broer in bad. Zodra Tom het water voelt, sluit hij zijn ogen. Hij valt niet in slaap. Het is meer een soort wegglijden in ontspanning, al houdt zijn lichaam iets alerts. Het schuim lost langzaam op, het water wordt een grijze, glinsterende melk.

Al die tijd zit Bob naast het bad, op het deksel van de wc.

Na het bad gaan ze naar bed.

Aan de muur aan de overkant van het bed heeft Bob een plasmatelevisie laten bevestigen. Voor hij die aanzet,